

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

THE FOREIGN POLICY OF THE EUROPEAN UNION

Jean Monnet Module

2018 - 2021

600222-EPP-1-2018-1-UA-EPPJMO-MODULE

СПЕЦИФІКА МІЖНАРОДНОГО ТЕРОРИЗМУ ЯК ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

- Рівень терористичної загрози у світі нині досить високий. Від неї потерпають як країни, де тривають збройні конфлікти (передусім на Близькому Сході та в Африці), так і країни Заходу, що до останнього часу вважалися цілком безпечними з огляду на розвинену систему правоохоронних органів і спецслужб. Протидіяти цій загрозі стає дедалі важче.

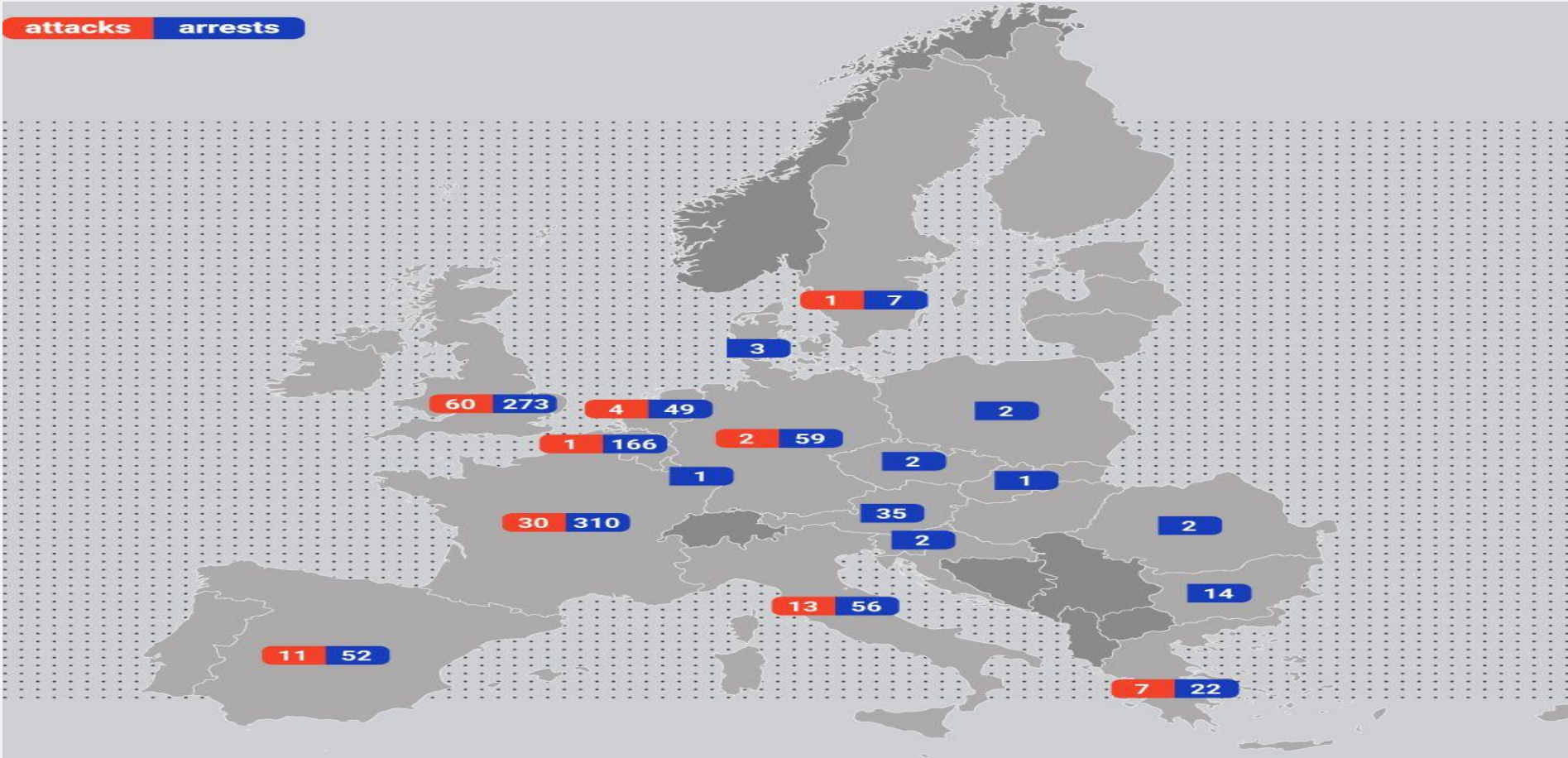
Розвиток тероризму посилює вплив на політичні процеси. У сучасному світі певні організації, збройні формування, окремі громадяни використовують терористичну діяльність як тактику для досягнення різних цілей політичного, ідеологічного та іншого характеру. Окремі держави використовують гасло «боротьби з тероризмом», а деякі виступають спонсорами тероризму в інших країнах для досягнення власних геополітичних, регіональних та внутрішньодержавних цілей.

Залежно від цілей, які переслідує та чи інша організація або група, Європол виділяє такі основні види сучасного тероризму:

- джихадистський;
- етно-націоналістичний та сепаратистський;
- «лівий» та анархістський;
- «правий»;
- тероризм одинаків.

Такий поділ є достатньо умовним, а перелік не є вичерпним, однак він дозволяє визначити найбільш активні терористичні організації та встановити, які з них є найбільшою загрозою у світі та для України.

TERRORIST ATTACKS AND ARRESTS

СПЕЦИФІКА МІЖНАРОДНОГО ТЕРОРИЗМУ ЯК ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

- Глобальний індекс тероризму (Global Terrorism Index) - це комплексне дослідження, яке вимірює рівень терористичної активності в країнах світу і показує, які з держав і в яких масштабах стикаються з терористичною загрозою. Індекс розроблений міжнародною групою експертів під егідою Інституту економіки і світу (The Institute for Economics and Peace) Сіднейського університету, Австралія. Розрахункова частина виконана на основі інформації з глобальної бази даних тероризму Національного консорціуму з вивчення тероризму при Університеті штату Меріленд - найбільшій в світі статистичній базі про терористичну діяльність, що містить інформацію про більш ніж 100 тисячах випадків терористичних актів за останні десятиліття.
- Глобальний індекс тероризму вимірює рівень терористичної активності всередині тієї чи іншої країни за чотирма основними показниками:
- Кількість терористичних інцидентів. Кількість загиблих. Кількість постраждалих. Рівень матеріального збитку у п'ятірку «лідерів» також увійшли Ірак, Нігерія, Сирія і Пакистан

СПЕЦИФІКА МІЖНАРОДНОГО ТЕРОРИЗМУ ЯК ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

- Серед останніх тенденцій можна виокремити прагнення до використання терористичними організаціями **нових технологій** та розширення активності в **кіберпросторі**: розповсюдження пропаганди, проведення вербувальної роботи, підтримання зв'язку зі своїми осередками (у т. ч. через закриті інформаційні мережі типу Даркнет та з використанням новітніх методів шифрування), надання своїм прихильникам і послідовникам інструкцій щодо особливостей підготовки та здійснення терористичних атак, протиправна діяльність у кіберпросторі, пов'язана із здійсненням хакерських атак, викрадення даних тощо. При цьому у вільному доступі можна отримати супутникові знімки будь-якої місцевості або потенційного об'єкта терористичної атаки, а системи онлайн-платежів суттєво спрощують проведення фінансових операцій, пов'язаних із забезпеченням злочинної діяльності. За різними оцінками, існує не менше 5000 сайтів, створених терористичними організаціями.
- Ще одна широка сфера активності терористичних організацій – це міграційні процеси

СПЕЦИФІКА МІЖНАРОДНОГО ТЕРОРИЗМУ ЯК ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

- За рейтингом, складеним експертами аналітичного центру щодо індексу тероризму за 2018 рік , Україна посідає 24 місце серед 139 країн світу із показником 5,55, що класифікується як «висока» терористична небезпека. Водночас порівняно із попереднім роком держава покращила свої позиції (знизилася у рейтингу небезпеки на три сходинки).
- Серед членів ЄС країною, яка найбільше постраждала від тероризму, стала Великобританія - вона на 28-му місці.
- Серед головних тенденцій глобального індексу тероризму за 2019 рік експерти відзначають зменшення кількості летальних випадків від скоєних терактів (загинули 18 814 осіб -2018 р.), порівняно з попереднім роком, а також у контексті найбільшого зростання у 2014-му.
- Серед першої десятки країн із найвищою терористичною загрозою – Афганістан(уровень 9,6) у п'ятірку «лідерів» також увійшли Ірак, Нігерія, Сирія і Пакистан.

МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ

- Міжнародний тероризм – це явище, що не має географічних кордонів і не лише становить небезпеку для окремих країн, а й ставить під сумнів стійкість міжнародного правопорядку та спроможність протистояти викликам з боку міжнародних терористичних організацій і квазідержавних утворень, які претендують на самостійну роль у системі міжнародних відносин.
- Для країн ЄС боротьба з тероризмом залишається одним із пріоритетних напрямів діяльності із забезпечення національної безпеки. Базовим документом для опрацювання національних стратегій країнами ЄС є Контртерористична стратегія ЄС, яка визначає 4 основні напрями діяльності: запобігання; захист; припинення; реагування. Нею ж передбачена і необхідність співпраці та координації між державами у боротьбі з діяльністю, яка прямо або опосередковано може бути пов'язана з тероризмом.

Відповідно до положень Контртерористичної стратегії Європейського Союзу від 30 листопада 2005 року, Повідомлення Єврокомісії Європарламенту і Ради Євросоюзу від 6 листопада 2007 року щодо посилення боротьби з тероризмом для ефективної боротьби з ним Євросоюзу визначені завдання щодо посилення:

- координації дій правоохоронних органів і органів державної безпеки всередині країни;
- координації та взаємодії внутрішньодержавних органів державної безпеки із відповідними органами Європейського Союзу;
- співпраці з органами державної безпеки інших держав (тих, що не входять до складу Європейського Союзу; країнами-членами НАТО; державами, які не входять до складу міждержавних об'єднань, блоків, асоціацій) .

ЄС І ТЕРОРИЗМ

У Європейському Союзі з метою координації дій Ради Європи проти тероризму був створений Комітет експертів з питань тероризму (Committee of Experts on Terrorism, CODEXTER), який у 2018 році був перетворений на Контртерористичний комітет Ради Європи (Council of Europe Counter-Terrorism Committee, CDCT). Поряд з розробкою Контртерористичної стратегії Ради Європи на 2018-2022 роки, виявленням новітніх терористичних загроз CDCT здійснює активну співпрацю з іншими країнами щодо обміну практичним досвідом.

Окремі країни, наприклад Нідерланди, використовують у національних програмах умовний поділ усієї антитерористичної діяльності на два напрями: «репресивні заходи» та «превентивні заходи». При цьому особлива увага приділяється саме превентивним заходам, спрямованим на виявлення злочинної діяльності на ранніх стадіях.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ

- Чинна у Великобританії Стратегія Об'єднаного Королівства з протидії тероризму виділяє чотири напрями зусиль: запобігання; переслідування; захист; підготовка. З метою не тільки боротьби, а й попередження проявів тероризму та досягнення стану антитерористичної безпеки Великою Британією була прийнята контртерористична стратегія, яка отримала назву CONTEST. Відповідно до документів, які визначають основні положення стратегії, координація між CONTEST та іншими державними програмами є вкрай важливою. Співпраця у сфері боротьби з тероризмом відповідно до CONTEST вбачається на трьох рівнях:
 - - тісна співпраця та координація дій правоохоронних органів (усередині Великої Британії);
 - - підтримка діалогу з приватним сектором, громадськими організаціями та громадськістю загалом;
 - - міжнародна співпраця з найближчими союзниками.

ФРАНЦІЯ

- Генеральним секретаріатом оборони та національної безпеки Французької Республіки (ФР) здійснено ретельний аналіз скоєних у країні протягом кількох останніх років терористичних нападів, за результатами чого наприкінці 2016 р. у Франції було введено в дію новий національний антитерористичний план «Віжіпірат плюс» (Vigipir-ateplus). Відповідно до нього на території ФР встановлено 3 ступені терористичних загроз:
 1. Пильність. Всі правоохоронні органи, спеціальні служби, державні та громадські структури Франції працюють у звичайному режимі із застосуванням типових заходів безпеки, які, зокрема, передбачають контроль за проведенням масових заходів, здійснення вибіркового перевірок на транспорті, введення обмеженого доступу на окремі об'єкти інфраструктури, патрулювання тощо.
 2. Посилені заходи безпеки, загроза терористичного акту. Дія цього ступеня загрози може тривати невизначений термін як на всій території Франції, так і в окремих регіонах. Запроваджуються 216 визначених планом безпекових заходів, зокрема, ті, що викладені у документах з обмеженим доступом. Передбачається введення додаткового контролю, обмежень пересування на окремих транспортних магістралях, збільшення інтенсивності патрулювання тощо. Правоохоронні органи та спеціальні служби приводяться у стан підвищеної готовності.

ФРАНЦІЯ

- 3. Найвищий ступінь загрози, який нині діє у Франції, - невідкладні заходи, загроза теракту. Введення найвищого ступеня загрози здійснюється винятково за наявності достовірних даних щодо високої ймовірності здійснення теракту або після його вчинення. Чітко визначає функції і повноваження кризового центру, порядок розгортання якого передбачений виникненням вказаних обставин. Дозволяє введення надзвичайних заходів безпеки, зокрема, блокування транспортних шляхів, закриття метро, вокзалів, аеропортів та інших важливих транспортних об'єктів, призупинення роботи навчальних закладів, заборону масових акцій тощо.
- Слід зазначити, що у «Віжіпірат плюс» враховано необхідність посилення заходів протидії новим терористичним загрозам, зокрема, атакам з використанням безпілотних літальних апаратів та кібернетичним атакам. Крім того, у ньому визначені спеціалізовані сили і засоби для протидії терористичним нападам, які можуть бути скоєні із застосуванням стрілецької зброї, вибухових речовин, транспортних засобів, а також біологічної і хімічної зброї.
- Особливістю оновленого плану є запровадження у французькому суспільстві так званої «культури пильності», що передбачає залучення пересічних громадян до процесу забезпечення як власної безпеки, так і безпеки держави.

ЄС І ТЕРОРИЗМ

- Ефективність реалізації стратегій боротьби з тероризмом значною мірою залежить від співпраці між урядами держав та їхніми спеціальними підрозділами. Прикладом раціональної взаємодії європейських поліцейських підрозділів у галузі запобігання тероризму є співробітництво в рамках Європейського центру боротьби з тероризмом та Робочої групи поліції по тероризму. Ця організація об'єднує представників поліції з 27 нинішніх держав-членів Європейського Союзу і представників Європолу. Головне завдання Робочої групи поліції по тероризму - регулярний і цілодобовий обмін інформацією про терористичні загрози на території Європи в межах низки національних і міжнародних зобов'язань, спрямованих на підвищення рівня оперативних знань про терористичні загрози і способи їх протидії, проведення конференцій, семінарів і тренінгів, співпраця з громадськими організаціями та фондами.
- Обмін інформацією про фізичну боротьбу з тероризмом і організованою злочинністю між спеціальними антитерористичними підрозділами Європейського Союзу має ключове значення для підвищення антитерористичної безпеки країн всього Союзу. У Брюсселі, в жовтні 2001 року, на саміті 15 командирів європейських антитерористичних підрозділів бельгійським підрозділом DSU була офіційно сформована Асоціація Atlas, визначено її основні цілі і правила функціонування.

Група Atlas пов'язує центральні антитерористичні підрозділи поліції країн Європейського Союзу і призначена для забезпечення громадянам ЄС високого рівня безпеки за допомогою спільного співробітництва, обміну інформацією та досвідом між компетентними поліцейськими силами. До основних завдань «Атласу» також відноситься постійне підвищення рівня професіоналізму його підрозділів, взаємна підтримка, проведення спільних проектів і операцій в разі терористичної загрози у великих масштабах. Уніфікація стандартів і процедур на рівні Союзу шляхом вдосконалення тактики і техніки дій підвищує ефективність реагування на кризові ситуації. Організація спільних навчань, семінарів і дослідницьких проектів дає змогу підрозділам з різних держав-членів Союзу надавати скоординовану підтримку на прохання країни, яка отримує підтримку в разі серйозної терористичної загрози.

Група «Атлас» складається з 35 спеціальних поліцейських підрозділів з 27 країн Європейського Союзу, створених з метою фізичної боротьби з тероризмом. У роботі групи беруть участь представники антитерористичних підрозділів держав з-за меж Європейського Союзу, але вони не мають права голосу і не в змозі використовувати фінансові ресурси ЄС.

ЗВІТ ЄВРОПОЛУ 2019 РІК

- Банківська діяльність «Хавала» продовжувала залишатися важливим інструментом фінансування тероризму
- Терористи продовжували використовувати некомерційні організації для збору коштів для терористичних цілей у мусульманських громад. Вважається, що зібрані гроші були використані для фінансування функціонування багатьох ЗМІ, придбання обладнання для підтримки військових таборів , придбання зброї для партизанів, а також організації нападів.
- Системи грошових переказів, такі як hawala, продовжують залишатися важливим інструментом фінансування тероризму.
- Ядром систем «підпільного банківської діяльності» є специфіка фінансових та міжособистісних відносин і дуже адаптується до умов конфліктів / війни та економічні санкції. Такий спосіб ведення бізнесу, орієнтований на етнічні стосунки та заснований на довірі, є підходящим каналом для переміщення та надання фінансів для терористичних цілей.